

Ochrona użytkowników kart płatniczych a wykorzystanie innowacyjnych form zabezpieczeń

Marcin Ungier

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; przygotowuje rozprawę doktorską pod kierunkiem prof. H. Gronkiewicz-Waltz na temat kart płatniczych. W 2012 r. uzyskała LL.M oraz certyfikat z zakresu prawa biznesowego na Uniwersytecie Berkeley.

Protection of Payment Card Users with Relation to Innovative Security Systems

The article recounts the ongoing changes with regard to the legal definition of payment cards, alterations procured by the entrance into force of an amendment to the Payment Cards Act, dated 12 July 2013. Furthermore, the article expounds the principles of liability in connection with unauthorized transactions that are aimed at protecting the users of payment cards. The legislative direction adopted by the Polish lawmakers is in line with Directive 2007/64/EC pertaining to payment services within an internal market, which sets out to establish a framework for protecting funds accumulated on the clients' accounts. Various innovative security systems being implemented on the payment card market are referred to in the last part of the article. It is submitted that the introduction of biometric and nanotechnology solutions in automatic identity verification processes may eventually lead to the elimination of payment cards in their physical form. However, these innovative solutions carry various risks. The underlying issue is associated with potentially unlawful breach of the constitutional right to privacy in cases where the identity of a person is verified automatically. For this reason, it is important to establish whether biometric data or nanoparticles containing information on payment card holders constitute personal data within the meaning of the Personal Data Act. Such analysis should include how both systems conduct the automatic personal identification process and the manner in which the personal data is gathered, processed and stored.

Pojęcie karty płatniczej

Uchwalona 12 września 2001 r. ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych¹ (dalej:

ustawa o e.i.p.) stanowiła pierwszy kompleksowy akt prawny w kraju regulujący rynek kart płatniczych. Ustawa zawierała między innymi przepisy dotyczące umowy o kartę płatniczą, prawa i obowiązki jej posiadaczy

¹ Ustawa z dnia 12 września 2001 r. (Dz.U. z 2012 r., poz. 1232, z późn. zm.).

i wydawców, a także zasady wydawania kart płatniczych. Przede wszystkim należy jednak wskazać na prokonsumencki charakter ustawy, chroniący tzw. słabszą stronę transakcji w stosunku do wydawców kart, którymi najczęściej były banki. W ten sposób nastąpił odwrót od wszelkich regulacji zawartych w umowach oraz regulaminach tworzonych przez banki. Omawiane działanie było istotne, ponieważ do momentu uchwalenia ustawy wydawcy tworzyli odmienne przepisy, często niekorzystne dla użytkowników kart płatniczych². Powodowało to nie tylko osłabienie pozycji konsumenta w relacjach z wydawcami, lecz także wprowadzało chaos, ponieważ każda instytucja stosowała inne, różniące się między sobą przepisy. Ustawa o e.i.p., będąc prawem powszechnie obowiązującym, położyła kres tego typu działaniom, wprowadzając jednolite zasady oraz terminologię.

Wraz z uchwaleniem dyrektywy 2007/64/WE w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego³ Polska stanęła przed obowiązkiem wprowadzenia jej przepisów do porządku krajowego. Aktem implementującym stała się ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych⁴ (dalej: u.u.p.). Wprowadzona regulacja zmniejszyła znaczenie ustawy o e.i.p., stając się jednocześnie najważniejszym aktem prawnym z zakresu kart płatniczych o jednoznacznie prokonsumenckim charakterze. Zwiększone zostały powinności wydawców względem użytkowników kart płatniczych, w szczególności obowiązki informacyjne. Pozwoliło to na podejmowanie bardziej racjonalnych decyzji przez przyszłych posiadaczy kart płatniczych, umożliwiając zarówno lepsze wykorzystanie nadanych praw, jak i wypełnienie obowiązków. Kolejnymi istotnymi dla rynku kart płatniczych datami stały

się 12 lipca 2013 r. – uchwalenie ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw⁵ – oraz 30 sierpnia 2013 r. – uchwalenie ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych⁶. Za sprawą pierwszej ze wskazanych regulacji została uchylona ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych, natomiast wszelkie zawarte w niej postanowienia z zakresu kart płatniczych oraz wydawania pieniądza elektronicznego zostały przeniesione do ustawy o usługach płatniczych. Natomiast druga z wymienionych nowelizacji sprawiła, iż rozszerzony został zakres przedmiotowy regulacji – od wejścia w życie przepisów z 30 sierpnia 2013 r. ustawa o usługach płatniczych określa także podstawowe zasady funkcjonowania rynku krajowych transakcji płatniczych przy użyciu kart płatniczych.

Jednym z zagadnień, które podlegało licznym zmianom we wskazanym powyżej procesie, jest pojęcie karty płatniczej. Pierwotnie artykuł 4 ustawy – Prawo bankowe⁷ (dalej: pr. bank.) stanowił, iż „przez kartę płatniczą należy rozumieć kartę identyfikującą wydawcę i upoważnionego posiadacza, uprawniającą do wypłacenia gotówki lub dokonania zapłaty, a w przypadku karty wydanej przez bank lub instytucję ustawowo upoważnioną do udzielania kredytu – także do dokonywania wypłaty gotówki lub wypłaty z wykorzystaniem kredytu”. Z definicji wynika, iż karta musiała identyfikować wydawcę oraz wskazywać posiadacza. Jednak regulacja w żadnym miejscu nie określała, w jaki sposób ten obowiązek miał być wykonany. Przepis stanowił zatem regulację neutralną technologicznie, która zezwalała na wprowadzanie innowacyjnych technologii w zakresie identyfikacji użytkownika karty, bez konieczności ponownej modyfikacji przepisów prawa. Oznaczenie uprawnionego użytkownika jest niezmiernie istotne, ponieważ podmiot ten jako jedyny uprawniony jest do korzystania z karty. Osoby

2 R.W. Kaszubski, Ł. Obzejta, *Karty płatnicze w Polsce*, Warszawa 2012, s. 168–169.

3 Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz.Urz. UE L 319 z 05.12.2007, s.1).

4 Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. nr 199, poz. 1175 z późn. zm.).

5 Ustawa z dnia 12 lipca 2013 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 140, poz. 939).

6 Ustawa z dnia 30 sierpnia 2013 r. zmieniająca ustawę o usługach płatniczych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1271).

7 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. nr 140, poz. 939; tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 1376 z późn. zm.).

ba posługująca się kartą płatniczą, należąca do rodziny lub znajomych użytkownika omawianego instrumentu, nie jest uprawniona do dokonywania nią transakcji płatniczych. W dalszej części definicji ustawodawca wskazuje, iż karta płatnicza umożliwia wypłatę gotówki lub dokonanie zapłaty. W przypadku drugiej z wymienionych czynności chodzi przede

dytowej. Z tego powodu jeden z wymogów ubiegania się o wskazany instrument stanowi obowiązek bycia pełnoletnim.

Wraz z uchwaleniem ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych definicja karty płatniczej została niemal w niezmienionej wersji przeniesiona do ustawy o elektronicznych instrumentach

Karta musiała identyfikować wydawcę oraz wskazywać posiadacza. Jednak regulacja w żadnym miejscu nie określała, w jaki sposób ten obowiązek miał być wykonany. Przepis stanowił zatem regulację neutralną technologicznie, która zezwalała na wprowadzanie innowacyjnych technologii w zakresie identyfikacji użytkownika karty, bez konieczności ponownej modyfikacji przepisów prawa.

wszystkim o punkty usługowo handlowe, natomiast wypłata gotówki dotyczy w głównej mierze bankomatów oraz usługi *cash-back*. Wystarczy jednak, by karta spełniała jedną z dwóch określonych powyżej ról, żeby stanowiła kartę płatniczą zgodnie z przepisami ustawy. Ostatnia część przepisu dotyczy kart kredytowych, które funkcjonują w oparciu o kwotę kredytu, jaka została przydzielona użytkownikowi karty na określony w umowie czas. W takim przypadku właścicielem środków pozostaje bank. Należy wskazać, iż procedura ubiegania się o kartę kredytową wymaga spełnienia dużo większej ilości wymogów niż w przypadku jej debetowego odpowiednika. Banki badają zdolność oraz historię kredytową osoby ubiegającej się o kartę. Ma to na celu ochronę interesów banku, a także samego klienta, który powinien sprostać ewentualnym zobowiązaniom, jakie mogą na nim ciążyć w związku z posiadaniem karty kre-

płatniczych – art. 2 pkt 7 ustawy o e.i.p. Przeniesienie przepisu było konieczne w celu określenia zakresu przedmiotowego ustawy, a także wskazania, iż nie tylko banki stanowią podmioty uprawnione do wydawania kart płatniczych⁸. Warto odnotować, iż w 2007 r. stanowisko w sprawie rozumienia pojęcia „karta płatnicza” zajął także Sąd Apelacyjny w Warszawie. Sąd orzekł, iż karta płatnicza stanowi „rzecz ruchomą, identyfikującą imiennie przez opatrzenie podpisem jej posiadacza, pozwalającą zidentyfikować wydawcę, stwierdzającą wynikające z umowy o kartę płatniczą uprawnienie posiadacza do dokonywania wypłaty gotówki lub zawierania z akceptantami umów rodzących obowiązek świadczenia pieniężnego bez konieczności świadczenia gotówką, wydawaną przez banki, instytucje ustawowo upo-

8 R.W. Kaszubski, Ł. Obzejta, *Karty płatnicze...*, dz. cyt., s. 177.

ważnione do udzielania kredytu i inne instytucje finansowe⁹. W przypadku przyjęcia wykładni literalnej wskazane stanowisko w znacznej mierze ograniczało zakres pojęcia karty płatniczej, obejmując nim jedynie te karty, które zostały podpisane przez

sposób nowa regulacja obejmuje swym zakresem postęp technologiczny, jaki następuje w sektorze kart płatniczych – wystarczy wymienić systemy biometryczne, a także bardziej innowacyjne technologie, jakie mogą pojawić się na przestrzeni lat w Polsce:

Biorąc pod uwagę dynamikę zmian w sektorze innowacyjnych technologii, trudno zgodzić się z poglądem zawężającym znaczenia pojęcia „karta płatnicza”.

użytkowników. Biorąc pod uwagę dynamikę zmian w sektorze innowacyjnych technologii, trudno zgodzić się z poglądem zawężającym znaczenia pojęcia „karta płatnicza”. Wręcz przeciwnie, należy stwierdzić, że stworzenie definicji jak najbardziej ogólnej sprawiałoby, iż ustawodawca nie byłby zmuszony do modyfikacji regulacji prawnych w celu dostosowania prawa do rozwoju technologicznego, jaki następuje w segmencie kart płatniczych¹⁰.

W dniu 12 lipca 2013 r. uchwalono ustawę o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw, za sprawą której, jak wspomniano, definicja karty płatniczej została przeniesiona do ustawy o usługach płatniczych, natomiast ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych przestała obowiązywać. Zatem legalna definicja pojęcia karty płatniczej obecnie znajduje się w art. 2 pkt 15a u.u.p. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu karta płatnicza stanowi instrument uprawniający do wypłaty gotówki lub złożenia zlecenia płatniczego, które odbywa się przy udziale akceptanta lub agenta rozliczeniowego akceptowanego przez akceptanta celem otrzymania przez niego zapłaty. Modyfikacja definicji miała na celu rozszerzenie pojęcia karty płatniczej. W ten

systemy nanotechnologiczne oraz wszelkie rozwiązania, które nie przybierają fizycznej postaci karty płatniczej, ale są z nią zintegrowane, takie jak zegarki, breloczki czy naklejki na różnego rodzaju urządzeniach¹¹. Tego typu rozwiązania zapewniają dalszy rozwój w segmencie kart płatniczych z zakresu zarówno ochrony tożsamości konsumentów, jak i bezpieczeństwa środków zgromadzonych na rachunku.

Odpowiedzialność za nieautoryzowane transakcje

Co do zasady w razie wystąpienia nieautoryzowanej transakcji dokonanej kartą płatniczą płatnik może zostać pociągnięty do odpowiedzialności wyłącznie do kwoty 150 euro. Kwota ta jest ustalana przy zastosowaniu kursu średniego, jaki ogłaszany jest przez Narodowy Bank Polski. Przepis ma charakter prokonsumencki, ponieważ ogranicza odpowiedzialność użytkownika do określonej kwoty, co w znaczny sposób przyczynia się do popularyzacji kart płatniczych. Jednak wskazana regulacja posiada pewne ograniczenia. Płatnik ponosi pełną odpowiedzialność za nieautoryzowane transakcje, jeżeli doprowadził do nich umyślnie albo w wyniku umyślnego lub będącego skutkiem rażącego

9 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 sierpnia 2007 r., VI ACA 380/2007 (OSA 2009, nr 10, poz. 32).

10 H. Gronkiewicz-Waltz (red.), *Prawo bankowe, Komentarz*, Warszawa 2013, komentarz do art. 4.

11 Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1290 z 17 kwietnia 2013 r., s. 16.

niedbalstwa naruszenia obowiązków, jakie zostały nałożone na użytkownika karty ustawą o usługach płatniczych. Wymienione w tym akcie powinności dotyczą dwóch podstawowych obszarów. Pierwszy odnosi się do korzystania z instrumentu płatniczego zgodnie z umową ramową, jaka została zawarta pomiędzy dostawcą usług płatniczych a płatnikiem. W tym zakresie należy brać pod uwagę obowiązek po stronie płatnika – przechowywania karty w bezpiecznym miejscu, nieudostępniania kodów do karty osobom trzecim oraz niestrzymania PIN-u i karty w jednym miejscu. Druga grupa obowiązków dotyczy powinności związanych z informowaniem dostawcy o utracie, przywłaszczeniu, kradzieży albo nieuprawnionym wykorzystaniu instrumentu płatniczego, a także nieuprawnionym dostępem do tego instrumentu. Naruszenie obowiązków może skutkować zwiększeniem odpowiedzialności użytkownika za transakcje, które nie zostały przez niego autoryzowane¹². Przestrzeganie omawianych ograniczeń pozwala na uniknięcie używania kart płatniczych w sposób nieodpowiedzialny.

W przypadku nieautoryzowanej, niewykonanej lub nienależycie wykonanej transakcji płatniczej użytkownik jest zobowiązany do poinformowania o tym niezwłocznie dostawcy usług płatniczych. Występujący w przepisie zwrot „niezwłocznie” mógłby wskazywać, iż tego typu zgłoszenie powinno nastąpić jak najszybciej. Jednak ustawodawca zastrzegł, iż użytkownik ma 13 miesięcy na dopełnienie wskazanego obowiązku. Termin liczony jest od momentu obciążenia rachunku płatniczego lub od dnia, w którym transakcja miała być dokonana. Roszczenie użytkownika wobec dostawcy w zakresie nieautoryzowanych, niewykonanych lub nienależycie wykonanych transakcji wygasa, jeżeli nie zostanie terminowo zgłoszone. Opisanego rozwiązania nie stosuje się jednak w sytuacji, gdy dostawca nie dopełnił obowiązków informacyjnych względem klienta, a także gdy nie zapewnił odpowiednich środków mających na celu umożliwienie zgłoszenia wszelkich nieprawidłowości bądź utraty karty przez jej posiadacza.

12 M. Grabowski, *Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz*, Warszawa 2012, komentarz do art. 42 – obowiązki użytkownika instrumentów płatniczych.

Po dokonaniu zgłoszenia nieprawidłowości związanych z kartą, dostawcy lub podmiotowi przez niego wskazanemu, płatnik nie może zostać pociągnięty do odpowiedzialności za dokonywane następnie kartą płatniczą transakcje, chyba że doprowadził do przeprowadzenia nieautoryzowanej transakcji umyślnie. Celem ustawodawcy w tym wypadku było zachęcenie posiadaczy kart płatniczych do dokonania zgłoszenia takich wypadków, jak choćby utrata instrumentu płatniczego, bez zbędnej zwłoki¹³.

Innowacyjne zabezpieczenia kart płatniczych

Zasada neutralności technologicznej znajduje swe odzwierciedlenie w przepisach ustawy o usługach płatniczych – ustawodawca nie określił jednego sposobu dokonywania transakcji. Przedstawione zostały jedynie kluczowe zagadnienia, których celem było wskazanie prawnego charakteru instrumentów płatniczych, pozostawiając w ten sposób miejsce dla innowacyjnych technologii zabezpieczających, jakie mogą pojawić się w przyszłości¹⁴. Zarówno biometria, jak i nanotechnologia umożliwiają stworzenie systemów zwiększających bezpieczeństwo związane z kartami płatniczymi. W przypadku pierwszego z wymienionych rozwiązań do przeprowadzenia transakcji wykorzystywane jest określanie tożsamości jednostki przy użyciu jej cech wrodzonych. Mogą to być cechy fizyczne (kształt twarzy, biometria palca, układ żył krwionośnych w palcu) lub behawioralne (biometria podpisu odręcznego)¹⁵. Nanotechnologia natomiast dotyczy tworzenia różnego rodzaju struktur na poziomie pojedynczych cząsteczek – a także atomów – przez co możliwe jest uzyskanie szczególnych właściwości znanych nam przedmiotów. Zarówno rozwiązania biometryczne, jak i nanotechnologiczne mogą w przyszłości przyczynić się do całkowitej eliminacji potrzeby wykorzystywania karty w jej fizycznej postaci. Jednak wymienione technologie stwarzają pewne ryzyka związane z ochroną danych osobowych i prywatność

13 Tamże, komentarz do art. 46 – zwrot kwoty.

14 M. Grabowski, *Instrumenty płatnicze*, Warszawa 2013, s. 87–95.

15 R.W. Kaszubski (red.), *Prawne aspekty biometrii*, Warszawa 2011, s. 1–15.

cią konsumentów. Z tego powodu niezbędna wydaje się analiza pojawiających się zagrożeń oraz wskazanie obszarów znaczących dla funkcjonowania kart płatniczych.

W przypadku ryzyka związanego z ograniczeniem prywatności przede wszystkim należy odpowiedzieć na pytanie, czy dane biometryczne mogą

cenia nadmiernych ilości czasu lub będzie wiązało się ze znacznymi kosztami. Zatem przy wszelkich innowacyjnych technologiach konieczne jest stosowanie indywidualnego podejścia, uwzględniającego ich charakterystyczne cechy¹⁸.

W przypadku zastosowania systemów biometrycznych, jak i rozwiązań nanotechnologicznych,

Zasada neutralności technologicznej znajduje swe odzwierciedlenie w przepisach ustawy o usługach płatniczych – ustawodawca nie określił jednego sposobu dokonywania transakcji.

stanowić dane osobowe. Zgodnie z definicją zawartą w art. 6 ustawy o ochronie danych osobowych¹⁶ (dalej: u.o.d.o.), by informacje zostały uznane za dane osobowe, muszą być informacjami dotyczącymi zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Zatem co do zasady należy zgodzić się z poglądem Andrzeja Drozda, iż dane biometryczne spełniają przesłanki wskazane w regulacji¹⁷. Tego typu rozumowanie uzasadnia obowiązek traktowania baz danych biometrycznych w ten sam sposób co danych osobowych. Kolejnym krokiem w ocenie, czy wszelkie dane biometryczne należy uznać za dane osobowe, jest odniesienie się do art. 6 ust. 3 u.o.d.o., zgodnie z którym w przypadkach, kiedy określenie tożsamości przy wykorzystaniu danej informacji wymagałoby nadmiernych kosztów, czasu lub działań, to tego typu informacja nie będzie uznawana za informację umożliwiającą identyfikację jednostki. W czasach innowacyjnych technologii, które nie mają jeszcze powszechnego zastosowania, należy mieć na uwadze, iż trudno jest definitywnie określić, czy dane rozwiązanie będzie wymagało poświę-

konieczne jest wzięcie pod uwagę, w jaki sposób dochodzi do gromadzenia, przetwarzania oraz przechowywania pobranych danych. Wyróżniamy tutaj dwie możliwości. Pierwsza polega na stworzeniu centralnej bazy danych, w której zostaną zapisane dane osobowe użytkowników kart. Tego rodzaju rozwiązanie umożliwi dostęp do danych administratorowi odpowiedzialnemu za gromadzenie, przetwarzanie oraz przechowywanie danych osobowych. Jako zaletę należy zaznaczyć, iż w przypadku zastosowania systemu wykorzystującego centralną bazę danych możliwa staje się całkowita rezygnacja z kart w ich fizycznej postaci. W takiej sytuacji mamy do czynienia z identyfikacją płatnika polegającą na ustaleniu tożsamości posiadacza karty. Wzorec biometryczny badany jest w tym wypadku ze wszystkimi danymi zebranymi w centralnej bazie. Konsument jest uwiarygodniany przy wykorzystaniu jego cech fizycznych lub behawioralnych, co całkowicie pozwala na wyeliminowanie karty płatniczej z transakcji¹⁹. Podobny proces następować będzie w razie wykorzystania nanotechnologii w zakresie

16 Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. nr 133, poz. 883 z późn. zm.).

17 A. Drozd, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy*, Warszawa 2007, s. 41.

18 G. Sibiga, *Postępowanie w sprawach ochrony danych osobowych*, Warszawa 2003, s. 37.

19 R.W. Kaszubski (red.), *Biometria w bankowości i administracji publicznej*, Warszawa 2009, s. 47–48.

automatycznego określania tożsamości jednostki, gdy nanokody umieszczone zostaną pod skórą. W ten sposób uwierzytelnianie będzie następować poprzez porównanie danych zawartych w nanocząsteczkach z informacjami zgromadzonymi w centralnej bazie. Konieczne w tym wypadku jest wykorzystanie odpowiednich czytników, odpowiedzialnych za poprawny odczyt nanokodów.

Natomiast drugie rozwiązanie polega na przechowywaniu danych na karcie płatniczej, którą dysponuje jej użytkownik. Nie istnieje wówczas zagrożenie naruszenia prywatności posiadaczy omawianego instrumentu płatniczego, ponieważ jednostka sama

do realizacji celów statutowych. Natomiast – tak jak zostało to wskazane – w wypadku zapisu danych na karcie praktycznie nie dochodzi do przetwarzania informacji, a jedyną osobą, która ma do nich dostęp, jest posiadacz karty.

Warto wskazać także na uregulowanie art. 5 u.o.d.o., w którym ustawodawca stwierdza, iż w razie gdy inna ustawa gwarantuje dalej idącą ochronę dotyczącą przetwarzania danych niż ustawa o ochronie danych osobowych, to należy ją stosować. Oznacza to, iż w przypadku gdy dane biometryczne bądź rozwiązania nanotechnologiczne będą znajdowały zastosowanie do czynności bankowych wskazanych

W wypadku zapisu danych na karcie praktycznie nie dochodzi do przetwarzania informacji, a jedyną osobą, która ma do nich dostęp, jest posiadacz karty.

dysponuje danymi jej dotyczącymi. Jedynym momentem, kiedy mogłoby dojść do przetwarzania danych, jest ich zapis na karcie. Cały proces opiera się na porównaniu danych zapisanych na karcie – z wzorcem biometrycznym pobranym od jednostki (lub specjalnie przystosowanym nanokodem) – w celu przeprowadzenia transakcji lub wypłaty gotówki. Zatem z punktu widzenia regulacji krajowych, mających za zadanie ochronę prywatności obywateli, wykorzystanie centralnych baz danych zawierających dane biometryczne wymagałoby spełnienia większej ilości wymogów nałożonych na administratorów przez ustawę o ochronie danych osobowych, niż w przypadku przechowywania ich na karcie płatniczej²⁰. Dzieje się tak, ponieważ zgodnie z brzmieniem tej ustawy stosuje się ją do podmiotów, które przetwarzają dane w związku z prowadzoną przez nie działalnością zawodową, zarobkową lub

w art. 5 pr. bank., to będą one korzystać z ochrony przewidzianej w ustawie – Prawo bankowe, w tym także z zakresu tajemnicy bankowej. Zatem ocena dokonywana jest zależnie od celu, w jakim dane mają być wykorzystane.

Kolejnym zagadnieniem, jakie należy przeanalizować w przypadku wykorzystania systemów biometrycznych oraz rozwiązań nanotechnologicznych, jest sposób określenia tożsamości jednostki. W przypadku wykorzystania modelu, w którym dane zapisane są na karcie, to użytkownik decyduje, kiedy następuje proces weryfikacji poprzez przekazanie karty odbiorcy lub włożenie jej do bankomatu. Natomiast przy zastosowaniu centralnego serwera, pozwalającego na eliminację karty płatniczej, identyfikacja odbywa się co do zasady na podstawie cech fizycznych lub nanokodu znajdującego się pod skórą. Jeżeli identyfikacja dokonywana jest przy współudziale płatnika, poprzez przyłożenie palca (wykorzystanie biometrii naczyń krwionośnych) lub potwierdzenie odczytu kodu, to takie rozwiązanie gwarantuje

²⁰ Raport Biometryczny 2.0. „Bankowość biometryczna”, pod red. T. Woszczyńskiego, Warszawa 2013, s. 105–106.

ochronę danych osobowych płatnika. Natomiast jeśli uwierzytelnienie następowałoby bez wiedzy osoby badanej²¹, mogłoby to stwarzać pewne zagrożenie dla prywatności obywateli oraz naruszać przepisy Konstytucji RP. Coraz częściej montowane kamery, w stosunku do czego społeczeństwo wyraża niemal pełną akceptację, mogą stanowić infrastrukturę umożliwiającą całkowitą kontrolę jednostki. Przy wykorzystaniu biometrii twarzy oraz nadaniu prawa dostępu do centrów monitoringu różnego rodzaju organom stanie się możliwa lokalizacja osób, a także obserwacja ich zachowań. Wprawdzie system można oszukać, zakładając czapkę na głowę, zapuszczając

sposób narusza zasadę prywatności zagwarantowaną przepisami ustawy zasadniczej, a co za tym idzie – wymaga zwiększonej ochrony pozyskanych informacji. Z tego powodu lepszym rozwiązaniem wydaje się rozbudowywanie systemów działających już w naszym kraju, gdzie wymagana jest zgoda jednostki badanej, przez co sama ona uczestniczy w procesie mającym określić jej tożsamość²³.

Podsumowując powyższe rozważania, należy przyjąć, iż segment kart płatniczych charakteryzuje duża dynamika zmian. Rozwój pojęcia „karta płatnicza” przeszedł znaczną modyfikację w stosunku do pierwotnego brzmienia. Miało to przede wszystkim

Z odpowiedzialnością po stronie dostawców usług płatniczych za przeprowadzane transakcje nierozzerwalnie łączy się konieczność wprowadzania systemów gwarantujących bezpieczeństwo środków zgromadzonych na rachunkach. Innowacyjne rozwiązania – wykorzystujące nanotechnologię oraz biometrię – w przypadku ich odpowiedniego zastosowania nie naruszają zasad prywatności związanych z ochroną danych osobowych.

brodę czy poddając się operacji plastycznej, jednak powstają obecnie rozwiązania, które także i z tymi problemami potrafią sobie poradzić²². Jak to zostało wskazane powyżej, ustalenie tożsamości jednostki w sposób automatyczny, bez jej wiedzy, w znaczny

kim na celu rozszerzenie uprzednio obowiązującej definicji. Zwiększenie liczby posiadaczy kart płatniczych wymagało także odpowiedniego uregulowania zasad odpowiedzialności w przypadku nieautoryzowanych transakcji. Z tego powodu krajowe regulacje zawierają prokonsumenckie rozwiązania mające na celu ochronę użytkowników kart w relacji

²¹ Biometria twarzy, biometria głosu.

²² K. Levashov, *The Rise of a New Type of Surveillance for Which the Law Wasn't Ready*, „The Columbia Science and Technology Law Review” 2013, vol. XV, s. 166–167.

²³ Biometria przy wykorzystaniu naczyń krwionośnych.

wydawca–konsument. Linia ta jest zgodna z kursem, jaki preferowany jest przez organy UE.

Z odpowiedzialnością po stronie dostawców usług płatniczych za przeprowadzane transakcje nierozdzielnie łączy się konieczność wprowadzania systemów gwarantujących bezpieczeństwo środków zgromadzonych na rachunkach. Innowacyjne rozwiązania – wykorzystujące nanotechnologię oraz biometrię – w przypadku ich odpowiedniego zasto-

sowania nie naruszają zasad prywatności związanych z ochroną danych osobowych. Wykorzystanie ich w sektorze bankowym gwarantuje zwiększenie bezpieczeństwa procesu uwierzytelniania, który jest elementem każdej płatności z wykorzystaniem karty płatniczej, a także prowadzi do przyspieszenia transakcji. Dzięki takiemu postępowaniu wzrasta zaufanie do banków, a klienci zyskują rozwiązania pozwalające im czuć się bezpieczniej.